

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

י.

וסימניך מס נולד ויבס כו'. כדפי' אלמא מדתני רבי חייל ככולן אני קורא צהן ואפילו באשת אחיו שלא היה בעולם אלמא מנה דמתני' תני פלוגתא דהא רבי חייל אמתני' קאי: לרבי ליה ליה בני כללי. דר' חייל הלך לא מוקמי מתני' בפלוגתא אלא כנולד וכנסוף ייבס לרבי הכל: אמו אנוסת אביו כהדא משכחת לה. להכי לא נקט רבי במתני' שאי אמה קורא בה האסורה לזה מותרת לזה ואחותה כשהיא יבמתה מתייבמת שיהו צ' אחיות נופלות להתייבס ותהא זו אסורה לזה משום אמו וכן זו על זה ומותרת לשני אלא חדא משכחת לה או האסורה לזה מותרת לזה או אחותה כשהיא יבמתה: אי יעקב שפי אחיות אנס. וילדה לו האחת לוי והאחת יהודה וגשא ראוון אנוסת אביו אמו של לוי ושמעון גשא אנוסת אביו אמו של יעקב: אחוסה כשהיא יבמתה. נופלת לייבוס לפני לוי יהודה צניה משכחת לה: האסורה לזה מותרת לזה לא משכחת לה. לפי שמתיהן אסורות על שניהם אמו של לוי אסורה לו משום אמו ואחותה משום אחות האם וכן ליהודה ושמהין פטורות מן החליצה ומן הייבוס: ואי שפי נכריות אנס. וילדו לו צ' בנים ושאווס צ' בנים מאשה אחרת ונפלו לפני צניה והאסורה לזה מותרת לזה משכחת לה אבל לא אחיות גינהו ועיקר מילתיה דרבי חייל משום ייבוס שפי אחיות נקט: ה"ג רב אשי אמר לעולם ליה ליה לר' בני כללי ובפלוגתא קא מייירי. כלומר לא תימא דהא דלא תני אמו אנוסת אביו משום דלא משכחת [צהן] הני כללי דלרבי ל"ל הני כללי ולא תימא להכי שבקיה דלא מייירי בפלוגתא דבפלוגתא ודאי קמייירי ומאי אין לו מוח דקאמר ליה? ה"ק ליה כו': דאסר באנוסת אביו. ולא משכחת לה שפולח אס לפני צנה לייבוס מאחיו ומאביו: דאי עבר ונסיב. את אנוסת אביו ונפלה לייבוס לפני צנה וליתני: צלא דאי נמי משכחת. שלא עבר זה המת בנישואיה: אנס כלום. ועבר על דת: ואע"פ.

(א) לקמן י"ג. (ב) [לקמן ע"ה]. (ג) [בפסחים ק"ה]. מנחות (ג"ג). (ד) [גיטות]. הערוך בערך פסק פסקה. (ה) [ע"ל ט"ו]. (ו) [ש"ס]. מאביו. (ז) [וע"ע תוס' גיטין כד"ה אפילו לא].

הגהות הב"ח

(א) גב' מת נולד ויבס לר' כ"ל ויבסת אלא ממח: (ב) שם מותרת לזה לא משכחת לה ואי צ' ב' (ג) תוס' ד"ה לעולם וכו' אסרה עליו ברם כהא הו': (ד) ד"ה לר' יהודה וכו' משכחת לה כגון שקידש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) גב' באחותה דאסורה קמייירי באחותה דאסורה לא קמייירי כ"ל:

וסימניך מת נולד ויבם מת נולד ויבם (א) אלא לרבי הני כללי לית ליה רב אדא קרחינא קמיה דרב כהנא אמר משמיה דרבא לעולם אית ליה לרבי הני כללי והכי קא"ל אמו אנוסת אביו כהדא משכחת לה בתרתי לא קמשכחת לה אי יעקב ב' אחיות אנס אחותה שהיא יבמתה משכחת לה האסורה לזה מותרת לזה לא משכחת לה ויא' ב' נכריות אנס האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה אחותה שהיא יבמתה לא לרבי הני כללי ובפלוגתא קמייירי ומאי כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו דקאמר ליה ה"ק ליה מ"ט לא דייקת מתני' דמתני' ר' יהודה היא [דאסר באנוסת אביו] דקתני שש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחריים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו ואחות אביו מאי אמו אילימא נשואת אביו היינו אשת אביו אלא לאו אנוסת אביו וקתני מפני שהן נשואות לאחריים לאחריים אין לאחין לא מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא ר' יהודה דאסר באנוסת אביו משום הכי לא תני ליה א"ל רבינא לרב אשי לר' יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב דאי לא קתני א"ל רב אשי לרב כהנא בלא דאי נמי משכחת לה יעקב אנס כלתו והוליד ממנה בן ומת [ראובן] בלא בנים ונפלה לה קמי ברה ומיגו דאיהי אסירה צרתה נמי אסירה א"ל א באחותה דהתירא קמייירי באחותה דאיסורא לא קמייירי ואף על פי כן בדרקה לוי במתני' דתני לוי אמו פעמים פוטרת צרתה ופעמים אינה פוטרת צרתה כיצד היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאין פוטרת צרתה היתה

לעולם אית ליה לרבי הני כללי ובפלוגתא קמייירי. וא"ת ליתני אשת איש שפוטרת ארסה כגון דלמחר לה ל"ו גיטין ע"מ שלא תנשא לפלוני דפלוני בהמגרש (גיטין דף פד.) ר"ל ורבנן דלר"א הוי גט ואסורה לפלוני ואם נשאת לאחיו ומת פוטרת לרבי ואע"פ דאסורה לכל אדם אפי' לרבי ארסיז מדרבנן עד שימת המגרש או הפלוני דחיישינן שמא תנשא לו לאחר שמתאלמן או תתגרש מזה ונמלאו צניה ממורים כדחיישינן בהמגרש (שם דף פד.) ע"מ שלא תבעלי לפלוני שמא תבעל לו אחר שמתאלמן או אחר שמתגרש וצעודה מחתיו ליכא למיחש וימר מאצא ואצין מ"מ לוי דקתני נמי דאי כדאמרין לקמן קשה דליתני נמי לך ולמאן דנפקא ליה מאחות אשה ניחא דלא דמי הך לאחות אשה דע"מ שלא תנשא שריא ליה צנות וע"מ שלא תבעלי יכולה היא להתקדש לו ולא דמיא לאחות אשה וצע"מ שלא תנשא ולא תבעלי נמי אי חשיב שיעור כמו בחוץ מפלוני מ"מ לוי שריא ליה כי נשאת לאחיו קודם ואפי' אי לא חשיב שיעור מ"מ לא דמי לאחות אשה דהתם בשעת נפילה הוי אחות אשתו אבל הכא בשעת נפילה אינה אשת איש עד שבעל לו ואפי' תחשבה אשת איש כיון שמתעס אשת איש אסורה לבעל לוי מ"מ לא דמי כיון שאם תבעל לייבס שנאסרה עליו הויא אשת איש ולא היתה אשת אחיו מעולם הלכך לא פטרה ארסה ומיהו למאן דנפקא ליה מולקחה כל היכא דאיכא מרי ליקומין קשה וי"ל אע"ג דלוי מני דאי ובפלוגתא קמייירי לא קמייירי אלא בפלוגתא דס"ל לתנא דמתני' כוותיה מדע דלא תני לוי חייבי לאחין אע"ג דלר"ע לאו בני חליצה וייבוס גינהו ומאן דמוסיף לעיל אשת אחיו שלא היה בעולם ומשכחת לה כר"ש אע"ג דשמא תנא דמתני' לא סבר לה כר"ש היינו משום דכיון אני קורא צהן משמע ליה דקאי אכולהו אבל אי מודו רבנן לר"א בקידושין דמספקא ליה לאביו מדקאמר צריש המגרש (שם דף פד.) וס' דאם איתא לר' אבא קשיא ליתני אשת איש דמשכחת לה אפילו לרבנן כגון שצא ראוון וקדשה חוץ משמעון וצא שמעון וקדשה סתם ומת שמעון ונפלה לפני לוי אחין] וצ"ת נראה נמי משכחת לה כגון שקדשה ראוון חוץ משני אחין וי"ל דלא קרינא לגביה אשת המת דכבר נאסרה [עליו לפני קדושי אחים] משום אשת [אח] ולא חשיב ערוה בצמקוס מנאה ומיהו אי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בהמגרש (שם דף פד.) וס' ליתני הכא אשת צ' מתים כגון שצא ראוון וקדשה חוץ משמעון ולוי אחיו (קדושין דף קז.) דאפילו הן ק' תופסין ומשכחת צהן נמי ארת ארת ומיהו מתבי ר' חנינא בשם רבי פנחס ליתני ט"ו נשים כר"א ומשני תמן התורה אסרה עליו (א) הכא הוה אסרה עליו ופי' רבינו יצחק תמן התורה אסרה עליו ושנשאה המת אין לה היתר להתייבס כשימות מפני שאין איקור שבה תלוי בשום אדם אלא במורה שאסרה עליו אבל אשת איש האיקור תלוי במגרש שאם ירצה יתירנה ליבס קודם שימות אחיו שנשאה והכי לא תני להו דלא דמו להו לפי שצד המגרש להתיירא: דקתני שש עריות חמורות מא"ו בו. ומימא דמאי ס"ד דגנהו דלעיל דלא דייקי מסיפא וממ"נ כיון דתני לה גבי שש עריות לא אפשר למיתנייה צרישא וי"ל דקשיא וי"ל דקשיא לרבי לוי ליתני צרישא ט"ו ובסיפא לא הוה ליה למיתני אלא ה' ואע"ג דאית כרבי יהודה ה"ל למיתני ששה עשר דאי עבר ונסיב ושני ליה רבי בפלוגתא לא קא מייירי ודאי לא קא מייירי: דר"ב יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב. מימא דלא דאי עבר ונסיב נמי משכחת לה (א) שקידש ולא בעל דאפילו אביו דאמר בפרק בתרא דקידושין (דף ע"ח.) גבי אלמנה לכ"ג קידש לוקה היינו משום דתמיז לא יקח אבל הכא לא יגלה כתיב וי"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול ואפילו יהא מותר לקדשה חשיב דאי מטעם שאסור לצוא עליה וא"ת אפילו ע"י דאי היכי משכחת לה הא ר' יהודה סבר כר"ע בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נ"ג.) דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאחין וי"ל דלא סבר לה הש"ס ככרייתא דההיא אלא כמתני' דפליגי עלה ועוד דעל כרחק מתני' דהכא לא סברה צהא כרבי יהודה דהא דתני קתני צפ"ב (לקמן דף כ.) איסור מנאה ואיסור קדושה חוללת ולא מתייבמת ואי אין קדושין תופסין בחייבי לאחין חליצה נמי לא תיבעי וא"ת בחייבי לאחין דשאר מנלן דלא סבר מתני' כרבי יהודה דאיסור מנאה ואיסור קדושה מפרש לקמן כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיעו ממורת ומיניה לישראל וכו' ומתני' דע"כ

דמהדר ליה רבי ללוי כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו: צדקה לוי במתני'. הגייה והוספה לאמו אנוסת אביו במשנתו: היפה אמו נשואת אביו ונשאה לאחיו מאביו ומת. לא תפסי קדושין צה שהרי אשת אב צברת ואמרין לקמן [כ:] אין קדושין תופסין בחייבי כריתות דברי הכל הלכך כשמת רשע זה לא נפלה זו לייבוס לפני צנה דלאו אשת אח הואי ואינה פוטרת ארסה: היתה

וצא שמעון וקדשה סתם ומת כו' או צענין שאמר ר' יוחנן צפ' האומר צפ"ג (לקמן לא.) וס' ד"ה מדרבנן) וצפ"ב (לקמן י"ה.) וס' משמע דאשת שני מתים גזירה דרבנן וס' אפרש וצירושלמי צריש המגרש פריך לה מתבי ר' חנינא בשם רבי פנחס ליתני ט"ו נשים כר"א ומשני תמן התורה אסרה עליו (א) הכא הוה אסרה עליו ופי' רבינו יצחק תמן התורה אסרה עליו ושנשאה המת אין לה היתר להתייבס כשימות מפני שאין איקור שבה תלוי בשום אדם אלא במורה שאסרה עליו אבל אשת איש האיקור תלוי במגרש שאם ירצה יתירנה ליבס קודם שימות אחיו שנשאה והכי לא תני להו דלא דמו להו לפי שצד המגרש להתיירא: דקתני שש עריות חמורות מא"ו בו. ומימא דמאי ס"ד דגנהו דלעיל דלא דייקי מסיפא וממ"נ כיון דתני לה גבי שש עריות לא אפשר למיתנייה צרישא וי"ל דקשיא וי"ל דקשיא לרבי לוי ליתני צרישא ט"ו ובסיפא לא הוה ליה למיתני אלא ה' ואע"ג דאית כרבי יהודה ה"ל למיתני ששה עשר דאי עבר ונסיב ושני ליה רבי בפלוגתא לא קא מייירי ודאי לא קא מייירי: דר"ב יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב. מימא דלא דאי עבר ונסיב נמי משכחת לה (א) שקידש ולא בעל דאפילו אביו דאמר בפרק בתרא דקידושין (דף ע"ח.) גבי אלמנה לכ"ג קידש לוקה היינו משום דתמיז לא יקח אבל הכא לא יגלה כתיב וי"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול ואפילו יהא מותר לקדשה חשיב דאי מטעם שאסור לצוא עליה וא"ת אפילו ע"י דאי היכי משכחת לה הא ר' יהודה סבר כר"ע בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נ"ג.) דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאחין וי"ל דלא סבר לה הש"ס ככרייתא דההיא אלא כמתני' דפליגי עלה ועוד דעל כרחק מתני' דהכא לא סברה צהא כרבי יהודה דהא דתני קתני צפ"ב (לקמן דף כ.) איסור מנאה ואיסור קדושה חוללת ולא מתייבמת ואי אין קדושין תופסין בחייבי לאחין חליצה נמי לא תיבעי וא"ת בחייבי לאחין דשאר מנלן דלא סבר מתני' כרבי יהודה דאיסור מנאה ואיסור קדושה מפרש לקמן כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיעו ממורת ומיניה לישראל וכו' ומתני' דע"כ

שש עריות. יש שמורות מאלו ומיהו חומר שלהן ששואות לאחריהם, ואין יוכלו להשגא לאחיו מאביו, ואם מתו בעליהן סבן נכריס אלל זה כריתותיהן מותרות להשגא לזה [קטן] (א). אמו. אינה יכול להשגא לאחיו על זה מלאבי שהרי היא לו אשת האב, וכן אשת האב ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו שהיו לו בנים ואשת אחי אביו, כגון אסורות לאחיו מאביו כשם שאסורות עליו, ואין נשואת אשה על זה נשואת אשה לאחיו מאביו, ונשים אחרות ומתו, מותרות להשגא לזה, שאין צרת ערוה אסורה אלא כשנפלה ליבוס עם הערוה פעם אחת, שכן שפוטרה לצרת ערוה עולמית כצדקא אשת אח שש לו בנים (ש"ס).

ליתני אשת איש דמשכחת לה אפילו לרבנן כגון שצא ראוון וקדשה חוץ משמעון וצא שמעון וקדשה סתם ומת שמעון ונפלה לפני לוי אחין] וצ"ת נראה נמי משכחת לה כגון שקדשה ראוון חוץ משני אחין וי"ל דלא קרינא לגביה אשת המת דכבר נאסרה [עליו לפני קדושי אחים] משום אשת [אח] ולא חשיב ערוה בצמקוס מנאה ומיהו אי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בהמגרש (שם דף פד.) וס' ליתני הכא אשת צ' מתים כגון שצא ראוון וקדשה חוץ משמעון ולוי אחיו (קדושין דף קז.) דאפילו הן ק' תופסין ומשכחת צהן נמי ארת ארת ומיהו מתבי ר' חנינא בשם רבי פנחס ליתני ט"ו נשים כר"א ומשני תמן התורה אסרה עליו (א) הכא הוה אסרה עליו ופי' רבינו יצחק תמן התורה אסרה עליו ושנשאה המת אין לה היתר להתייבס כשימות מפני שאין איקור שבה תלוי בשום אדם אלא במורה שאסרה עליו אבל אשת איש האיקור תלוי במגרש שאם ירצה יתירנה ליבס קודם שימות אחיו שנשאה והכי לא תני להו דלא דמו להו לפי שצד המגרש להתיירא: דקתני שש עריות חמורות מא"ו בו. ומימא דמאי ס"ד דגנהו דלעיל דלא דייקי מסיפא וממ"נ כיון דתני לה גבי שש עריות לא אפשר למיתנייה צרישא וי"ל דקשיא וי"ל דקשיא לרבי לוי ליתני צרישא ט"ו ובסיפא לא הוה ליה למיתני אלא ה' ואע"ג דאית כרבי יהודה ה"ל למיתני ששה עשר דאי עבר ונסיב ושני ליה רבי בפלוגתא לא קא מייירי ודאי לא קא מייירי: דר"ב יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב. מימא דלא דאי עבר ונסיב נמי משכחת לה (א) שקידש ולא בעל דאפילו אביו דאמר בפרק בתרא דקידושין (דף ע"ח.) גבי אלמנה לכ"ג קידש לוקה היינו משום דתמיז לא יקח אבל הכא לא יגלה כתיב וי"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול ואפילו יהא מותר לקדשה חשיב דאי מטעם שאסור לצוא עליה וא"ת אפילו ע"י דאי היכי משכחת לה הא ר' יהודה סבר כר"ע בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נ"ג.) דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאחין וי"ל דלא סבר לה הש"ס ככרייתא דההיא אלא כמתני' דפליגי עלה ועוד דעל כרחק מתני' דהכא לא סברה צהא כרבי יהודה דהא דתני קתני צפ"ב (לקמן דף כ.) איסור מנאה ואיסור קדושה חוללת ולא מתייבמת ואי אין קדושין תופסין בחייבי לאחין חליצה נמי לא תיבעי וא"ת בחייבי לאחין דשאר מנלן דלא סבר מתני' כרבי יהודה דאיסור מנאה ואיסור קדושה מפרש לקמן כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיעו ממורת ומיניה לישראל וכו' ומתני' דע"כ